

CM1-10 Invitation to a Restaurant - מזיק ברשות

Bava Kamma (Mishnah 92a)

קרע את כסותי — If someone says, “**Tear my garment,**” שבר את כדי — or “**Break my jug,**” חייב — the one that does so is **liable**. על מנת לפטור — But if the prospective damager first asked, “**On condition to be exempt?**” פטור — **he is exempt**.

Bava Kamma (Gemara 93a)

— The Torah says that one is liable for negligence if he is given something **to watch**, ולא לאבד — **but not** if he is given it **to lose**. “לשמור” — Similarly he is liable only if he is given something **to watch**, ולא לקרוע — **but not** if he is given it **to tear**. Why then is he liable in the case of our Mishnah?

The Gemara's conclusion:

— **This is not difficult**. לא קשיא — **This** Mishnah refers to **where it came to his hand under the mandate of guarding**; then he is liable if he later tears it. — **But this** Baraisa refers to **where it came to his hand under the mandate of tearing**; then he is exempt if he tears it.

Mahariach (cited by Terumas HaDeshen §17)

— **and he ate with him**, ואכל עמו — **and he ate with him**, מי שאמר לחבירו אכול עמי — **he is liable to pay him the value of his food**. חייב לשלם לו דמי מזונו — **he is liable to pay him the value of his food**. — This can be derived from the case of “**Break by jug**” and “**Tear my garment,**” משבור את כדי וקרע את כסותי — **where he is liable even though it was permitted for him to break it**. דחייב אף על פי שמותר לו לשבור

Shach (246:9)

— **This requires investigation**, דהתם גופא — **for there** in the case of breaking a jug **itself**, אי לא אייתי לידי בתורת שמירה פטור — **if it did not come to his hand under the mandate of tearing, he is exempt** — as the Gemara concludes.

Terumas HaDeshen (§17)

— **It is similar to a courtyard that was not for rent**, דצריך הדר — **if he is a person who usually rents a place to live**, אי גברא דעביד למיגר הוא — **in which case one who lives in it has to pay** בו להעלות שכר — **he is a person who usually rents a place to live**. Because it is a case where **this one received benefit, and this one lost a little...** — **So certainly in our case**, וכל שכן בנידון דנן — **where this one benefited and this one suffered a real loss** דזה נהנה וזה חסר ממש הוא — **he should have to pay for the food**. שהרי ודאי ראובן היה צריך יותר יציאות — **For Reuven certainly had greater food expenses because of Shimon and his wife** who were eating at his house. לשולחנו בשביל שמעון ואשתו

שו"ע (חו"מ שפ, א) - האומר לחבירו קרע את כסותי שבר את כדי על מנת שאתה פטור, הרי זה פטור. ואם לא אמר לו על מנת שאתה פטור, הרי זה חייב אף על פי שהרשהו להשחית. במה דברים אמורים כשבאו הכלים לידו תחלה בתורת שמירה, כגון שהיו שאולים או מופקדים אצלו, אבל אם לא באו לידו בתורת שמירה, כיון שאמר לו קח כלי זה ושברו בגד זה וקרעו ועשה כן הרי זה פטור, אף על פי שלא אמר לו על מנת שאתה פטור. סמ"ע סק"ג - אף על פי שהרשהו להשחית דאיכא למימר דדעתו היה שיקרענו וישלמו.

תרומת הדשן (שיז) - אמנם נראה אם ראובן איניש אמוד הוא בנכסים ורגילות הוא בעשירים שבאותה מדינה שנותנים לחתנם ולבתם שנה או שנתיים מותר על הקצבה שמקבלין עליהם, והדברים נראה שאם לא היה לו כעס ומריבה עם חתנו לא היה תובע ממנו כלום, ואם כן אומדנא דמוכח היא שמחל לו כל המזונות עד שנולדה מריבה ביניהם, כי האי גונא ודאי פטור שמעון החתן לשלם דכיון דמחל פעם אחת שוב אינו יכול לחזור ולתבוע.

רמ"א (רמו, יז, מתרומת הדשן הנ"ל) - האומר לחבירו אכול עמי צריך לשלם לו ולא אמרינן מתנה קא יהיב ליה, ולכן מי שמאכיל לחתנו עם בתו יותר מזמן שקצב לו מזונות צריך החתן לשלם לו מזונותיו כשיתבע ממנו אבל לא מזונות אשתו, ודוקא דליכא הוכחה דנתן לו לשם מתנה אבל היכא דמוכח דנתן לו לשם מתנה רק אחר כך נפלה קטטה ביניהם ולכן תובע ממנו פטור.

רמ"א (שסג, י, מתשב"ץ) - האומר לחבירו דור בחצרי אינו צריך ליתן לו שכר.

בסתירת הרמ"א:

ב"ח - התשב"ץ ומהרי"ח חולקים והוא ספיקא דדינא ויכול המוחזק לומר קים לי כהתשב"ץ או כמהרי"ח. ט"ז (סי' רמו) - ולענין הלכה נראה עיקר כהך דהכא דראיתו ברורה [דיליף זה משבור כדי]. מקום שמואל (הובא מערך ש"י, וע"ש שחולק עליו) - אכול עמי בא ההיזק מיד, מה שאין כן בדור בחצרי. חתם סופר (חו"מ סי' קיט) - ויש לדחוק שאני הכא שנהנה גם כן בהיזקו של זה גרע טפי... אבל בדירה הרי אפילו סגר דירת חבירו אינו חייב משום מזיק והחייב אינו אלא משום נהנה. קצות (סי' רמו, ועי' גם נתיבות שם) - התם [שסג] מייירי בגברא דלא עביד למיגר דזה לא נהנה אלא דחצר דקיימא לאגרא וזה חסר וכיון דאומר דור בחצרי פטור כיון דעביד מדעתיה אבל גברא דעביד למיגר וזה נהנה ודאי חייב... דעיקר חיוב דאכול עמי אינו אלא משום נהנה דאף על גב דמדעת בעלים לא גרע מיוחד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות.

ים של שלמה (פ"ח סי' טט) - אכול עמי הוי כיוור לתוך שדה חבירו.

ש"ך (רמו, יא) ואם קרא לאורח הסועד אצל בעל הבית אחר בחנם, פטור האורח בשבועת היסת שדעתו היה לאכול בחנם.

פתחי חושן (הל' שכירות ח, סה) - ומצוי שאדם עושה פעולה או טובה לחבירו שלא על דעת לקבל תמורה, כגון שמספר לו דרך אגב על דירה או שידוך, ועושה זאת בתורת ידידות, ואחר כך נמלך ותובע ממנו שכר תווך או שדכנות, ויש להזהר בזה מאד.

ועי' תורת הקנאות לסוטה י, שמביא ראיה מתוס' שאנן בענין אברהם אבינו שאם אמר אכול עמי חייב לשלם.